

In deze reeks blikken schrijvers vooruit op het grootste aller mysteries: de dood. Zien ze hun eigen sterfscène al voor zich? Vertrekken ze met de pen in de vuist?

HET EINDE

DEZE WEEK: **ANNET SCHAAP**

is 54 en vooral bekend als illustratrice van kinder- en jeugdboeken. *Lampje*, haar debuut als schrijfster, in 2017, was een schot in de roos en bekoort zowel kinderen als volwassenen.

‘H et verbaast mij altijd dat mensen niet over de dood nadenken. Het is toch gek om niet te praten over het enige duidelijke in het leven: dat het ophoudt. Zelf denk ik vaak na over de dood. Als kind deed ik dat al, hoewel ik ook wel gauw leerde dat dat niet hoorde: je moest vrolijk zijn en lekker buiten spelen. Maar ik had altijd een hang naar donkerte; ik hield meer van boeken, van binnen blijven en van alleen zijn.’

‘Vlak na mijn geboorte heb ik zes weken in het ziekenhuis gelegen, een slechte start. Het is alsof ik me ergens in die tijd al verzoend heb met doodgaan, maar dat gebeurde niet: ik bleef leven en moest terug, de zon in. Het is alsof iets in mij daarna altijd bleef terugverlangen naar het duister. Ik kan me niet anders herinneren. Vroeger schaamde ik me daarvoor, maar tegenwoordig kan ik het makkelijker accepteren. Zo is het nu eenmaal. En ik weet nu ook dat ik niet de enige ben.’

‘Vijftien jaar geleden is mijn moeder gestorven, en nu heeft mijn zus dezelfde ziekte en zal doodgaan. Dat vind ik echt een gemene strek van het leven. Daar sta ik dan met mijn praatjes van “de dood hoort erbij”. Ik zie er erg tegenop om zonder haar verder te leven, ik zei meteen tegen haar: “Laat mij maar doodgaan en doe jij maar leven met gemis, dat lijkt me veel moeilijker”. Maar die dingen kun je niet ruilen.’

‘Dat ik een kind heb, maakt de dingen ook anders. Mijn man en ik zijn “oude ouders” en mijn zusje was mijn “back-up”: als ik dood zou gaan, zou mijn zontje naar haar gaan. Dat gaat nu niet door, dus moet ik wel blijven leven. Als hij er niet zou zijn, zou ik misschien makkelijker kunnen opgeven en verdwijnen in het donker, maar hij moet nog helemaal beginnen. Ik moet hem helpen met zijn levenslust, hoe moeilijk dat ook is. Hij is geboren met een heleboel dood om zich heen, en het wordt alleen maar meer. Dat had ik me voor zijn geboorte niet gerealiseerd. Maar dat is allemaal niet voor nu, wie wet wordt hij gewoon hartstikke blij. Misschien klinkt alles wat ik nu zeg donkerder omdat de dood zo vlakbij is en ik echt verdrietig ben.’

‘In *Lampje* gaat het ook over de dood. Natuurlijk: als kind las ik het liefst over dingen die echt en erg en groot zijn, en daar hoort sterven bij. In mijn boek wilde ik het daar dus ook graag over hebben, want in mijn carrière als illustrator ben ik dat weinig tegengekomen. Ik kende het wel van vroeger, van boeken als *De gebroeders Leeuwenhart* en uit de Bijbel natuurlijk, daar zat veel dood en lijden in en dat trok me erg aan. Maar het werd wel altijd onschadelijk gemaakt: Jezus ging wel dood, maar stond zo ongeveer meteen

© JeRoen Murré

‘Ik voel me beter thuis op begrafenissen dan op verjaardagen’

maar iets waar we allemaal deel van zijn. Daar vertrouwd ik wel op.’

‘De omstandigheden van mijn dood, daar kan ik me weinig bij voorstellen. Het liefste wil ik er wel bij zijn. Ik ben er benieuwd naar, of zoals Peter Pan zegt: “*It must be an awfully big adventure*”. Heel soms val ik in slaap terwijl ik merk dat ik in slaap val; dat bewust wegglijden is heerlijk.

Ook van mijn begrafenis heb ik geen beeld, dat zoeken ze dan maar uit. Ik voel me wel beter thuis op begrafenissen dan op verjaardagen: de dood maakt dat mensen echter worden, in verdriet, boosheid, rauwe emotie. Dat vind ik fijner dan feestjes: mensen zetten hun maskers af. Iets in mij begrijpt dat beter dan al die luide vrolijkheid.’

‘Of literatuur troost kan bieden? Rutger Kopland schrijft ergens in een gedicht over een dode vogel: “Want er is niemand die weet hoe groot de winter is, hoe eindeloos haar deernis”. Dat vind ik troostend. Of wat Gandalf zegt tegen Pepijn de hobbit: het is niet het einde, het is gewoon een nieuwe reis, met na de dood “*white shores and beyond a far green country under a swift sunrise*”. Of zoals in *De gebroeders Leeuwenhart*, waar na de dood iets anders komt, een nieuwe reis. Geen eindpunt.’

Opgetekend door Katrien Steyaert